

EUROOPA LIIDU
POLIITIKA
LAHTISELETATUNA

Hästi toimiv ühtne
finantsteenuste
turg soodustab
majanduslikku
heaolu ja
stabiilsust ning
majanduskasvu

Pangandus- ja finantssektor

Kogu ELi hõlmav tegevus
finantssektoris tagab vastupidava
finantsteenuste valdkonna,
võimaldades kodanikel ja ettevõtjatel
säasta, kindlustada end riskide vastu
ning investeerida meie ühisesse
tulevikku.

EUROOPA LIIDU POLIITIKA LAHTISELETATUNA

*Käesolev väljaanne kuulub sarja, mis kirjeldab ja põhjendab
ELi tegevust eri poliitikavaldkondades ning selle tegevuse
tulemusi.*

Väljaanded leiate internetist aadressilt:
http://europa.eu/pol/index_et.htm
<http://europa.eu/!XM47WB>

Kuidas Euroopa Liit toimib
12 lugu Euroopa Liidust
Euroopa 2020: Euroopa majanduskasvu strateegia
ELi rajajad

Digitaalarengu tegevuskava
Eelarve
Energeetika
Ettevõtlus
Haridus, koolitus, noored ja sport
Humanitaarabi ja kodanikukaitse
Kaubandus
Keskond
Kliimameetmed
Konkurents
Kultuur ja audiovisuaalküsimused
Laienemine
Majandus- ja rahaliit ning euro
Maksudus
Merendus ja kalandus
Pangandus- ja finantssektor ✘
Pettustevastane võitlus
PiiRID ja julgeolek
Põllumajandus
Rahvatervis
Rahvusvaheline koostöö ja areng
Regionaalpoliitika
Rände- ja varjupaigaküsimused
Siseturg
Tarbijad
Teadusuuringud ja innovatsioon
Toiduohutus
Toll
Transport
Tööhõive ja sotsiaalküsimused
Välisasjad ja julgeolekupoliitika
Õigusküsimused, põhiõigused ja võrdsus

SISUKORD

Miks on vaja ühtset finantsteenuste turgu?	3
Millised on ELi peamised tegevusvaldkonnad?	6
Tulevikuväljavaated	12
Lisateave	12

Euroopa Liidu poliitika lahtiseletatuna. Pangandus- ja finantssektor

Euroopa Komisjon
Teabevahetuse peadirektoraat
Teave kodanikele
1049 Brüssel
BELGIA

Käsikiri on ajakohastatud 2014. aasta novembris

Fotod kaanel ja lk 2:
© ccvision.de

12 lk – 21 × 29,7 cm
ISBN 978-92-79-42831-9
doi:10.2775/18371

Luxembourg: Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2015

© Euroopa Liit, 2015
Paljundamine on lubatud. Üksikute fotode kasutamiseks
tuleb taotleda luba otse autoriõiguste omanikelt.

Miks on vaja ühtset finantsteenuste turgu?

Igas arenenud majanduses on oluline roll finantsasutustel ja -turgudel. Nemad annavad kodumajapidamistele ja ettevõtjatele laenu. Finantsasutused ja -turud võimaldavad üksikisikutel säästa ja investeerida tulevikku ning suunavad säästud majanduse toetamiseks. Nad aitavad äriühingutel ja kodumajapidamistel hallata paremini riske ja end nende vastu kindlustada; samuti on nad abiks maksetehingute tegemisel. Selliste põhifunktsioonide täitmisega toetab hästi toimiv finantssüsteem majanduslikku heaolu ja stabiilsust ning majanduskasvu. Finantssüsteemi kokkukukkumisel võivad seevastu olla tõsised negatiivsed tagajärjed kogu majandusele.

Finantsturud on tihedalt seotud: hiljutine finantskriis näitas, et ükski ELi riik ei saa finantssektori juhtimise ja finantsstabiilsust ohustavate riskide järelevalvega hakkama ainult oma jõududega. Kriisi ajal käivitas EL finantsreguleerimissüsteemi ulatusliku reformi, mille eesmärk on taastada finantsstabiilsus, kujundades välja usaldusväärse ja vastupidava finantssüsteemi, mis toetab majandust ning tugevdab ELi suutlikkust toimetulekul tulevaste finants- ja majanduskriisidega. EL töötas välja ühtse reeglistiku, mis tagab finantssektori ühtse ja ELi tasandil ühetaoliselt kohaldatava õigusraamistiku. Reformikava sihtide

saavutamiseks on komisjon viimase viie aasta jooksul esitanud enam kui 40 seadusandlikku ettepanekut eesmärgiga taastada turu usaldus, finantsstabiilsus ning Euroopa finantssüsteemi usaldusväärsus ja tõhusus. Kõige ulatuslikum neist reformidest oli pangandusliidu loomine (vt allpool).

Neli vabadust

Ühtse turu neli nurgakivi on inimeste, kaupade, teenuste ja kapitali vaba liikumine ehk üheskoos neli vabadust, mis on sätestatud ELi lepingus. Selle lepinguga on ette nähtud ka ELi institutsioonide õigus võtta vastu riikide ametiasutustele siduvaid õigusakte. Euroopa Komisjonil on täita oluline ülesanne: ta esitab ettepanekuid finantsteenuseid käsitlevate ELi õigusaktide vastuvõtmiseks ning tagab, et ELi õigust kohaldatakse nõuetekohaselt kogu liidus, st üksikisikute, ettevõtjate, riikide ametiasutuste ja teiste ELi institutsioonide suhtes. Ettepaneku ELi õigusakti vastuvõtmiseks teeb komisjon ja õigusakti võtavad vastu Euroopa Parlament, mille liikmed on Euroopa Liidu kodanike valitud esindajad, ning Euroopa Liidu Nõukogu, kus on esindatud ELi 28 liikmesriigi valitsused. Ühiselt tegutsevad parlament ja nõukogu kaaseadusandjatena.

Usalduse taastamine finantssüsteemi vastu on üks peamisi ELi pangandusliidu ja ühtse reeglistiku eesmäärke.

EL on võtnud meetmeid finantsteenuste sektori reformimiseks ja tugevdamiseks, keskendudes eeskätt pankade järelevalvele ja raskustes pankade restruktureerimisele (pangandusliidu raames).

ELi õigusaktidega toetatakse Euroopa integreeritud, avatud, konkurentsivõimeliste ja tõhusate finantsturgude ja -teenuste toimimist, mis on paljudel viisidel kasulikud kõikidele kodanikele. Üksikisiku jaoks tähendab see võimalust kasutada igal pool ELis kõrge kvaliteediga finantsteenuseid, näiteks avada pangakontot, arukalt investeerida või soetada kinnisvara. Ettevõtjatel aga on hõlpsam laieneda teistesse ELi riikidesse või leida teistest ELi riikidest investoreid.

Ühtne turg nii tarbijatele kui ka ettevõtjatele

Ühtne finantsteenuste turg teenib ELi 500 miljoni tarbija ning miljonite ettevõtjate huve, kellel on õigus osta finantsteenuseid ükskõik milliselt teenuseosutajalt (samadel tingimustel ja lepinguliste kohustuste alusel kogu liidus). Tänu sellele on neil võimalik teha teadlikumaid valikuid, mis omakorda suurendavad investeringutasuvust, tugevdavad suuremal määral ühtset turgu ning aitavad edendada konkurentsivõimet, innovatsiooni ja majanduskasvu.

ELi finantsteenuste õigusreform

Viimase viie aasta jooksul on EL rakendanud ulatuslikku õigusreformide kava, mille eesmärk on tagada kooskõla G20 rühma kuuluvate rahvusvaheliste partneritega kokku lepitud standarditega. Hiljutise finantskriisi süvenedes ning euroala ja kogu ELi finantsstabiilsust ohustavate konkreetsete riskide esilekerkimisel osutus vajalikuks ulatuslikum integratsioon, et tugevdada

pangandussektori aluseid ja taastada usaldus euro vastu. Sel eesmärgil loodi pangandusliit.

Kõikide ELi finantsõigusaktidega on püütud taastada finantsstabiilsust ja kujundada välja finantssüsteemi, mis toetab liidu majandust ning aitab suunata ELi taas jätkusuutliku majanduskasvu radadele. Sel otstarbel on komisjon vähem kui viie aasta jooksul esitanud üle 40 seadusandliku ettepaneku, mille eesmärk on tagada, et pankade kapital oleks suurem ja kvaliteetsem, riskijuhtimine tõhusam ning et pangad korrigeeriksid minevikus toimunud liialdusi. Reform on parandanud finantsturgude toimimist ning suurendanud finantsteenuste taristute, näiteks väärtpaberite keskdepositooriumide stabiilsust ja vastupanuvõimet kriisidele. EL on kehtestanud ühised eeskirjad, mille eesmärk on tagada, et panga maksejõuetuse korral vastutaksid esmajärjekorras aktsionärid ja võlausaldajad, mitte ELi maksumaksjad.

Peale selle on EL finantstegevuse järelevalve ülesannete täitmiseks asutanud kolm uut Euroopa asutust: pankadega tegelev Euroopa Pangandusjärelevalve (EBA), turuküsimustega tegelev Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve (ESMA) ning kindlustuse ja pensionidega tegelev Euroopa Kindlustus- ja Tööandjapensionide Järelevalve (EIOPA). Need Euroopa järelevalveasutused ei asenda aga asjaomaseid riigi tasandi ametiasutusi. Eesmärk ei ole suunata finantsasutuste kontrollimise volitused ELi asutustele. Selle asemel püütakse luua asutuste võrgustikku, milles riikide ametiasutused vastutavad igapäevase seiretegevuse eest ning Euroopa asutused hoolitsevad riikide ametiasutustega tihedat koostööd tehes ning nende kogemusi arvesse võttes kõnealuste

ametiasutuste koordineerimise, järelevalve ja vajaduse korral vahendamise eest. Asutuste võrgustik aitab ühtlustada finantsasutuste suhtes ühtse reeglirahvast alusel kohaldatavaid tehnilisi eeskirju.

Peale selle asutas EL Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu, mis jälgib finantssüsteemi stabiilsust ohustavaid tegureid. See asutus annab varajasi hoiatusi võimalike väljakujunevate süsteemsete riskide kohta ning soovitusi nendega tegelemiseks.

Kõnealused uued asutused tagavad, et kõik osalevad ELi riigid saaksid võrdsetest tingimustest kasu. Nad võimaldavad finantsjärelevalve teostajatel kasutada kogu ELis samu järelevalvenorme. Reformid suurendavad finantsturgude toimimise tõhusust tarbijate, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate ja kogu majanduse huvides.

Enamik komisjoni ettepanekuid finantsreformi elluviimiseks on Euroopa Parlament ja Euroopa Liidu Nõukogu vastu võtnud rekordilise ajaga ning paljud neist on juba jõustunud. See on aidanud ELil:

- **tugevdada** finantsstabiilsust ja finantssüsteemi vastupanuvõimet, et vähendada ELis uute finantskriiside tekkimise tõenäosust ja võimalikku mõju;
- **taastada ja laiendada** ühtset ELi finantsteenuste turgu tarbijate ja ettevõtjate heaks;
- **tagada** turu usaldusväärsus ja usaldus ELi finantssüsteemi vastu, kaitstes tarbijaid ja investoreid, võideldes turu kuritarvitamise vastu ning edendades avalikustamist ja läbipaistvust;

- **parandada** ELi finantssüsteemi tõhusust, tagades tehingukulude vähendamise ning finantsteenuste mõistlikud hinnad, et kahandada seonduvaid riske.

Reform on juba andnud käegakatsutavaid tulemusi. Komisjoni hinnangute järgi moodustab pangandussektori reformide majanduslik kasu umbes 0,6–1,1% ELi sisemajanduse koguproduktist (SKPst) aastas (või umbes 75–140 miljardit eurot aastas, kui lähtuda ELi 2013. aasta SKPst), võtmata seejuures arvesse muid finantssektori stabiilsust suurendavaid reforme.

Ühisraha ühtse turu elavdajana

Finantsturg toimib paremini, kui kõik riigid kasutavad sama rahaühikut. Esimene samm ühisraha suunas astuti euro kasutusele võtmisega 1. jaanuaril 1999. Täpselt kolm aastat hiljem tulid käibele euro pangatähed ja mündid. Praegu kasutavad eurot tarbijad ja ettevõtjad 19 ELi liikmesriigis, mida tuntakse üheskoos kui euroala. Euro näitas vastupanuvõimet euroala võlakriisi ajal, säilitades oma ostujõu tänu asjaolule, et EL on aidanud suure võlakoormaga riike. Euro on samuti laialdaselt käibel rahvusvaheliste maksete puhul ning on tänapäeval oluliselt pärast USA dollarit teine valuuta maailmas. *(Täpsemat teavet euro kohta vt sarja „Euroopa Liidu poliitika lahtiseletatuna” väljaandest „Majandus- ja rahaliit ning euro”).*

Ühisraha eurot kasutavad tarbijad ja ettevõtjad 19 ELi liikmesriigis, mida tuntakse üheskoos kui euroala.

Millised on ELi peamised tegevusvaldkonnad?

Pangandusliit

2012. aasta juunis leppisid ELi riigipead ja valitsusjuhid kokku pangandusliidu loomises, mis tagab majandus- ja rahaliidu lõpliku väljakujundamise ning tsentraliseerib euroala (ja kõikide pangandusliiduga ühineda soovivate

euroalaväliste ELi liikmesriikide) pankadele ette nähtud üleeuroopaliste eeskirjade kohaldamise. Pangandusliit tugineb kahele sambale.

Pangandusliidu kaks sammast

— *Esimene samm hõlmab ühtset järelevalvemehhanismi, millega määratakse euroalas ja muudes osalevates riikides tegutsevate pankade järelevalvega seotud peamised ülesanded Euroopa Keskpangale (EKP). Integreeritud süsteemi alusel tihedat koostööd tehes on EKP ja riikide järelevalveasutuste põhiülesanne kontrollida, kas pangad järgivad ELi panganduseeskirju, ning lahendada finantsprobleeme juba varajases etapis. EKP asus oma järelevalvevolitusi täies ulatuses täitma 4. novembril 2014 ning tema vastutusalasse kuuluvad suurimad või olulisimad pangad, samal ajal kui riikide järelevalveasutused kontrollivad endiselt kõiki muid panku.*

— *Teine samm hõlmab ühtset kriisilahenduskorda. Neil harvadel juhtudel, kui pangad jäävad maksejõuetuks, tagab ühtne kriisilahenduskord tõhusama kriisilahenduse ühtse kriisilahendusnõukogu ja ühtse kriisilahendusfondi abil. Maksejõuetuks jäänud panga kulud kannavad esmalt aktsionärid ja võlausaldajad ning alles seejärel võetakse kasutusele ühtne kriisilahendusfond, selle asemel et kasutada maksumaksjate raha, nagu varem on juhtunud. Ühtset kriisilahendusfondi rahastatakse osalevate riikide pankade osamaksetest. Tänu sellele, et piiriülese kriisilahenduse tarbeks on ette nähtud selged otsuste tegemise eeskirjad ning töötajatel on selles valdkonnas laialdased kogemused, on kriisilahendus peagi hulga tõhusam kui riikide kriisilahendusasutuste praeguse killustatud süsteemi puhul. Enamikku ühtse kriisilahenduskorra sätteid hakatakse kohaldama 1. jaanuarist 2015 ning täies ulatuses võetakse see kasutusele alates 1. jaanuarist 2016.*

Ülevaade ELi pangandusliidu peamistest osadest.

Uued eeskirjad pankade kapitali suurendamiseks ja riskide paremaks kontrollimiseks

Euroopa Keskpanga otsese järelevalve all on ligikaudu 130 suurt panku, riiklikud järelevalveasutused teevad ühtse süsteemi raames tihedat koostööd

Ühtne kriisilahendusnõukogu võib viimase võimalusena teha otsuse viia maksejõuetuse ohus panga puhul läbi kriisilahendus pankade rahastatava fondi toel

Pangandusliit tugineb ühtsele reeglistikule, st uuele õigusraamistikule, mis hõlmab ühiseid eeskirju ELi 28 liikmesriigi pankade jaoks. Ühised eeskirjad aitavad eelkõige ära hoida pangakriise ning kui pangad peaksid siiski raskustesse sattuma, on järgnevat protsessiks ette nähtud ühine raamistik, sealhulgas nõuetekohase likvideerimise mehhanism. Peale selle tagatakse ühiste eeskirjadega ELi hoiustajatele, et nende hoiuseid kaitstakse teatavate summade piires igal ajal ja igal pool ELis (vt lisateave allpool).

Lõplikult välja kujundatud pangandusliit on koos finantssektori uue ELi õigusraamistikuga oluline edasiminek ELi majanduslikus ja rahanduslikus integratsioonis. Sellega tehakse lõpp ulatuslikule päästeabile, mille on sunnitud kinni maksuma maksumaksjad, ning see aitab taastada liidus finantsstabiilsust.

Kriisilahendusmenetlus pangandusliidus

Kriisilahenduskorda kasutatakse neil harvadel juhtudel, kui pangad jäävad maksejõuetuks.

Stressitestid – pankade vastupanuvõime hindamine

Stressitestid ja põhjalik hindamine – pankade vastupanuvõime hindamine

2014. aasta oktoobris avaldasid Euroopa Pangandusjärelevalve (EBA) ja Euroopa Keskpang (EKP) kogu ELi hõlmava stressitesti ning olulisemate Euroopa pankade põhjaliku hindamise tulemused. Kõnealuse aastapikkuse hindamise eesmärk oli selgitada välja ELi pangandussektori jätkuvad kitsaskohad ning leida neile lahendus. Tegemist oli kõige laiahaardelisemate, läbipaistvamate ja rangemate testidega, mis Euroopa pankades kunagi tehtud. Üldiselt näitasid tulemused, et Euroopa pankade vastupanuvõime on viimaste aastate jooksul tõepoolest paranenud. Euroopa pangad on teinud olulisi jõupingutusi, et tagada uut õigusraamistikku, järelevalvemeetmeid ja turu survet silmas pidades piisava kapitali olemasolu. Nüüd on ELi pankade kapitali adekvaatsuse määra 12% tasemel, nagu USA pankadel. Valdaval osal pankadel on olemas arvestatav kapitalipuhver toimetulekuks võimalike finantskriisidega. See aitab olulisel määral suurendada investorite kindlustunnet ELi pankade bilansside kvaliteedi suhtes.

Tulemustest kerkivad aga esile ka valdkonnad, kus pangad peaksid tegema veel jõupingutusi oma positsioonide kindlustamiseks. Testis osalenud pankadest ei läbinud testi 25 panka, kus kapitalipuudujääk oli 2013. aasta lõpus kokku 25 miljardit eurot, kuid ühtki Euroopa suurt panka nende hulgas ei olnud. Peale selle tehti kindlaks 14 panka, mille kapitalipuudujääk oli peaaegu 10 miljardit eurot, ning need pangad peavad võtma täiendavaid meetmeid kapitalitasemete tõstmiseks 2014. aasta jooksul. Nüüd on ülimalt oluline, et pangad ja pädevad järelevalveasutused võtaksid õigeaegselt põhjalikke järel- ja parandusmeetmeid, mille abil taastada täies ulatuses usaldus Euroopa pankade vastu ning samuti aidata pankadel rahastada majandust laiemalt. Järelevalveasutused peavad ka edaspidi olema kõikide pankade järelevalves ülimalt valvsad. 4. novembril 2014 käivitati Euroopa Keskpanga hallatav ühtne järelevalvemehhanism, mis tähistab olulist edasiminekut Euroopas hästi toimiva ja tugeva pangandussüsteemi saavutamise suunas.

Muud meetmed euroala pangandussektori turvalisuse tagamiseks – pankrotti minemiseks liiga suurte pankadega seotud küsimus peaks olema lahendatud

ELi suurimate ja olulisemate pankade vastupanuvõime ja finantsstabiilsuse tugevdamiseks tuleb tagada, et pankade vigade, sealhulgas liigsete riskide võtmise eest ei peaks lõppkokkuvõttes maksma maksumaksjad. Just see juhtus finantskriisi ajal: avaliku sektori vahenditest rahastatud päästeabi neelas aastast umbes 13% ELi SKPst, süvendades omakorda euroala võlakriisi ning kahjustades paljude kodanike majanduslikku olukorda.

Kriis näitas selgelt, kui suurt kahju võib panga maksejõuetus põhjustada riigi rahandusele ja majandusele laiemalt. Komisjon tegi ettepaneku võtta vastu meetmete pakett, mille eesmärk on vältida pankade maksejõuetust. 2014. aasta jaanuaris tegi komisjon ettepaneku ka pankade väikese kasumimarginaaliga tegevuse eraldamiseks potentsiaalselt riskantsematest investeeringutest. Eesmärk on kaitsta hoiustajate sääste ning hoida edaspidi ära pankadele päästeabi andmise vajadust.

Kõnealuse struktuurireformi käsitleva seadusandliku ettepaneku kohaselt peaks riikide järelevalveasutustel olema õigus kanda valitud pankade suure riskiga kauplemistegevus – näiteks turutegemine, riskantne väärtpaberistamine* ning komplekssetesse tuletisinstrumentidesse investeerimine* – üle eraldiseisvatele äriühingutele.

ELil on nüüd olemas meetmete pakett, mille abil pankadega igakülgset tegeleda. Pakett sisaldab järgmisi meetmeid:

- **kriiside ärahoidmine** – pankade üldise turvalisuse suurendamine;
- **varajane sekkumine** – tagatakse see, et kui pangad satuvadki raskustesse, saavad järelevalveasutused sekkuda piisavalt aegsasti, et probleemid tõhusalt lahendada;
- **kriisiohjamine/kriisilahendus** – halvima stsenaariumi realiseerumisel tagatakse õiged vahendid kriisilukorra ohjamiseks.

* Vt määratlus lk 9 tekstikastis.

ELil on nüüd olemas terviklik meetmete pakett kriiside ärahoidmiseks ja raskustes pankadega tegelemiseks. (Vt kapitalinõuete direktiivi IV pakett, milles käsitletakse juurdepääsu krediitiasutuste tegevusele, samuti krediitiasutuste ja investeerimisühingute usaldatavusnõuete täitmise järelevalvet; hoiuste tagamise süsteem tähendab seda, et panga maksejõuetuse korral hüvitatakse hoiustajatele teatav eelnevalt kindlaksmääratud summa.)

Tuletisinstrumendid

Tuletisinstrumendid on finantsinstrumendid, mille väärtus sõltub teatava alusvara väärtusest (nt aktsia, võlakirja või kauba hinnast) või turumuutuja väärtusest (nt intressimäärast, vahetuskursist või aktsiaindeksist). Peamised tuletisinstrumentide liigid on forvardid, futuurid, optsioonid ja vahetustehingud. Tuletisinstrumentidega saab kaubelda reguleeritud väärtpaberiturgudel või börsiväliselt kahepoolsetes tehingutes.

Tegemist on finantslepingutega, millega kaubeldakse ja jaotatakse ümber reaalmajanduses tekkivaid riske. Neid saab vastavalt kasutada riskide vastu kindlustamiseks (riskide maandamiseks). Üha rohkem kasutatakse neid aga ka riskide võtmiseks kasumi saamise eesmärgil (spekuleerimine ja arbitraaz). Tuletisinstrumentide oluline osa on see, et need võimaldavad kasutada finantsvõimendust: investor saab suhteliselt väikeste kuludega omandada olulise turupositsiooni.

Väärtpaberistamine

Väärtpaberistamine on protsess, mille käigus emitent (tavaliselt pank või muu finantsasutus) paneb kokku finantsinstrumendi muid finantsvarasid, näiteks tagasi maksmata hüpoteek- või autolaene kombineerides, ning müüb seejärel investoritele restruktureeritud instrumenti eri tasemetega.

Jaepangandus

Pangakonto omanikel peab olema kindlustunne selle suhtes, et nende säästud on kaitstud, isegi panga maksejõuetuse korral. Seetõttu nähakse ELi õigusaktidega ette, et Euroopa pangahoiused on tagatud summas kuni 100 000 eurot iga hoiustaja kohta igas pangas. Komisjoni ettepanekust lähtudes otsustasid kaasseadusandjad hoiustajate kaitsmist käsitlevaid eeskirju veelgi rohkem ühtlustada ja lihtsustada, tagades kiiremad väljamaksed ja parandades hoiuste tagamise skeemide rahastamist.

Hüpoteeklaenu võtmine on inimeste elus üks olulisemaid pikaajalisi rahalisi otsuseid. Kaasseadusandjad on vastu võtnud õigusaktid, millega tagatakse, et eluaseme hüpoteeklaenude andmisel võetakse arvesse tarbijate vajadusi ja nende võimet laenu tagasi maksta. Kõik laenuandjad ja laenuvahendajad peavad enne mis tahes laenu andmist, laenu andmise protsessis ja pärast laenu andmist tegutsema läbipaistvalt ja professionaalselt.

Euroopas on endiselt umbkaudu 30 miljonit täiskasvanut, kellel ei ole panga- või maksekontot ega võimalust kasutada elektroonilisi maksesüsteeme, mis on meie igapäevaelus üha olulisemal kohal. EL on võtnud plaani tegeleda sellega, et kodanikel oleks lihtsam kanda pangakontosid üle ühest ELi liikmesriigist teise. Peale selle on komisjon toetanud tegevust, mille eesmärk on tagada kõikidele ELi kodanikele ja elanikele võrdne juurdepääs põhimaksekontole.

Väärtpaberiturud

EL reguleerib investeerimisühingute asutamise ja tegutsemise tingimusi, kehtestab väärtpaberite väljalaskmise nõudeid ning kooskõlastab investeerimisfondide suhtes kohaldatavaid tingimusi. Investeerimisühingute asutamise ja tegutsemise tingimused võivad teatavas mõttes olla sarnased pankade suhtes kohaldatavate tingimustega ning need tagavad mittepangast investeerimisühingutele ja investeerimisteenusel osutavatele pankadele võrdsed tegutsemisvõimalused.

Tuletisinstrumentidel on majanduses oluline koht, ent neid seostatakse teatavate riskidega. Alates finantskriisi tekkimisest on EL püüdnud nende riskidega tegeleda. Tuletisinstrumente käsitlev Euroopa turu taristu määrus tagab, et kõik Euroopas tuletisinstrumentidega tehtavad tehingud kantakse kauplemisteabeaheldlatesse ning et see teave on kättesaadav järelevalveasutustele, sealhulgas Euroopa Väärtpaberiturujärelevalvele, andes selge pildi finantsturgudel toimuvast.

2014. aasta aprillis võtsid Euroopa Parlament ja nõukogu vastu komisjoni ettepaneku finantsturgude reguleerimise kohta. Juba kehtival eeskirjadel põhinev uus raamistik tugevdab ka investorite kaitset, nähes ette põhjalikud organisatsioonilised ja tegevusnõuded või suurendades juhtorganite rolli. Uue raamistikuga suurendatakse ka reguleerimisasutuste rolli ja järelevalvevolitusi ning antakse neile õigus keelata või piirata kindlaksmääratud tingimustel teatavate suure riskiga toodete müüki ja turustamist. Kehtestatud on ühtlustatud süsteem, millega tagatakse kolmandates riikides asutatud ühingutele juurdepääs ELi eriturgudele, lähtudes ELi-välise jurisdiktsioonide samaväärsuse hindamisest.

© iStockphoto/Justin Horrocks

Stabiilsed pangad on kodanikele olulised, eeskätt uue kodu ostmisel.

Üleilmse finantssüsteemi uued eeskirjad

EL on oma rahvusvaheliste partneritega kokku leppinud üleilmses põhiprioriteedis, et ükski finantstoode ega -turg ei tohiks jääda asjakohase reguleerimise ja tõhusa järelevalveta. Üleilmse finantssüsteemi vastupanuvõimet tugevdava uue õigusraamistiku peamiste osade väljatöötamisel oli suur abi G20 riikide rühmast. Raamistik käsitleb reforme, mille eesmärk on:

- parandada pangandussüsteemi stabiilsust põhjalikumate usaldatavusnõuete ning kriisiohjeraamistiku abil;
- tugevdada finantsturgude ja -taristute reguleerimist, eeskätt siduva tuletisinstrumentidega kauplemise ja tuletisinstrumentide kliiringuga läbipaistvatel reguleeritud platvormidel.

Komisjon esitas ettepanekud kõikide G20 raames võetud kohustustega seotud peamiste õigusaktide vastuvõtmiseks ning enamik neist on juba jõustunud, eeskätt pankade usaldatavusnõudeid ja kapitaliturgude reguleerimist käsitlevate õigusaktide paketid.

Kokkulepitud eeskirjade täitmise tagamine

Kõik ELi liikmesriigid peavad tagama ELi õigusaktide nõuetekohase ja õigeaegse rakendamise ning komisjoni ülesanne on hoolitseda selle eest, et nad seda kohustust täidaksid. Sellest tulenevalt peab komisjon ELi õigusaktide rikkumise korral tagama, et rikkumine lõpetatakse. Viimase astme otsustusorgan on Euroopa Liidu Kohus Luxembourgis. Rikkumismenetluses läbitakse mitu üldetappi, alustades tavaliselt sellest, et komisjon käivitab kaebuse alusel uurimise. Komisjon saab uurimise alustada ka omal algatusel, kui ta leiab, et selleks on alust.

Kui küsimust ei õnnestu lahendada komisjoni ja asjaomase ELi liikmesriigi valitsuse arutelu teel, võidakse paluda Euroopa Kohtul teha otsus rikkumise esinemise kohta. Samal ajal ei ole kohtul õigust tühistada ELi õigusaktidele mittevastavaks tunnistatud riigi tasandi õigusakti ega nõuda, et asjaomane riik maksaks kahjuhüvitist üksikisikule, kes on saanud ELi õiguse kõnealuse rikkumise tõttu kahju. Pigem peab riik võtma kõik vajalikud meetmed selleks, et rikkumine lõpetada. Kui riik seda ei tee, võib komisjon taas kohtu poole pöörduda ning nõuda riigile perioodiliste karistusmaksete kehtestamist, kuni rikkumine lõpetatakse, ja/või ühekordse maksena tehtava trahvi määramist.

Kogu ELi hõlmava finantsreformi pusle põhitükid.

Tulevikuväljavaated

Euroopa õigusakte võtavad vastu Euroopa Parlament ja nõukogu, kuid mõnikord delegeeritakse see volitus komisjonile, kes koostab sel juhul rakendusmeetmed ja võtab need vastu. Need meetmed on võrreldes põhiõigusaktidega tehnilisemat laadi. Rakendusmeetmetega sätestatakse üksikasjalikud erieeskirjad põhiõigusaktides kehtestatud põhimõtete rakendamise kohta. Paljud nendest tehnilistest meetmetest ootavad veel tulevatel aastatel väljatöötamist ja vastuvõtmist.

Kui finantsteenuste valdkonna struktuurireformide õiguslik alus on suuremas osas paigas, peab komisjon valvsa pilguga tagama järelevalve- ja kriisilahenduseeskirjade täitmise, et Euroopa pangad oleksid vastupidavamad ning saaksid taas hakata reaalmajandusele laenama.

Peale selle on komisjon teada andnud, et kavatseb pankade suhtes kohaldatavaid uusi Euroopa tasandi eeskirju täiendada **kapitaliturgude liidu** loomisega. Kapitaliturgude edasine arendamine ja integreerimine aitaks suunata majandusse rohkem raha. See vähendaks kapitali suurendamise kulu, eeskätt väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate puhul, ning aitaks vähendada suurt sõltuvust pankadepoolsest rahastamisest. Peale selle aitaks see suurendada ka välisinvestorite huvi Euroopasse investeerimise vastu.

Lisateave

- ▶ **Finantsteenuseid käsitlevast ELi poliitikast saab ülevaate komisjoni veebisaidil:**
<http://ec.europa.eu/finance>.
- ▶ **Kas Teil on Euroopa Liidu kohta küsimusi? Europe Direct saab aidata:** tel 00 800 6 7 8 9 10 11,
http://europa.eu/europedirect/index_et.htm

